

Facit

Sätt ord på NO

ISBN 978-91-40-66879-0

s. 5

A

1. utvecklingslära
2. ärftlighetslära
3. näringslära

B

1. cell
2. energi
3. art
4. Ta upp
5. ämne
6. släkt
7. familj
8. vävnad

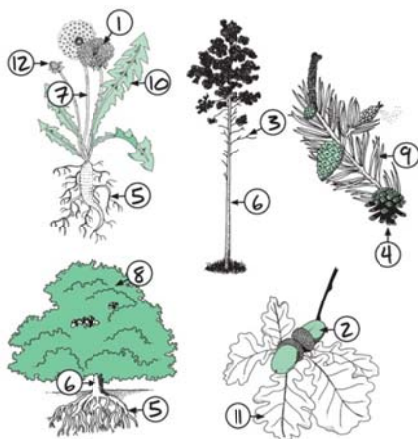
s. 6

C

1. föröka sig
2. reagerar
3. sorterade
4. omgivningen
5. varelse
6. tar upp
7. art
8. energi
9. läran
10. vävnad

s. 7

A

B

Barrträd: tall, gran, en

Lövträd: t.ex. björk, bok, ek, al, lönn

s. 8

A

1. på land
2. på havsbotten
3. i diken
4. i rabatterna
5. i havet
6. i insjöar
7. På stranden
8. På ängar

B

1. energirik
2. livsviktig
3. avlång
4. blank
5. mikroskopisk
6. näringsfattig
7. tunn
8. fuktig

s. 9

s. 10

A

- 1a
- 2b
- 3b
- 4b
- 5a
- 6a

Facit

B

1. transporteras
2. mogna
3. ingår
4. sprids
5. bildas
6. anpassade

s. 11

C

1. slokar
2. lockar
3. sår
4. gror
5. gödslar
6. svävar
7. omvandlar
8. förbränner
9. skördar

D

- En växt som börjat ... = *planta*
 Ämne som man kan ... = *bränsle*
 En vattentät skål eller ... = *kärl*
 Ett fint pulver från växter ... = *pollen*
 Ämne som behövs för att ... = *näring*

s. 13

1. bildas
2. fuktigt
3. rot
4. doftande
5. lockar
6. nederbördsrika
7. ludna
8. mikroskopiskt
9. transporteras
10. sprids
11. hav
12. frö
13. pollen
14. insjöar
15. kärl
16. anpassade
17. gro

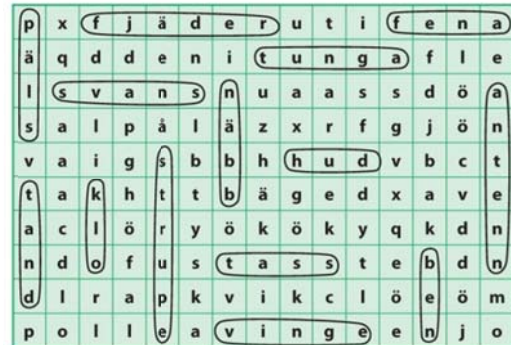
s. 14

A

Orden kommer i den här ordningen:

- mikroskop
 gemensamt
 förflytta sig
 ta skydd
 föda

B

s. 15–16

A

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. man kan se igenom den
2. ett slags skor som man bara har inomhus
3. likna
4. ge en spruta så att man inte känner smärta
5. bryta, pressa, böja
6. att man inte tål ljus
7. en sil, släpper igenom vätska men små partiklar fastnar
8. göra om, förvandla
9. halvt genomskinlig och dallrande "klump"
10. gömma, inte visa
11. få för lite vatten
12. det som gör att man kan känna lukter
13. visa vägen
14. (kondenserade) vattendroppar på marken, bildas ofta på sommarnätter
15. stig, mycket liten väg
16. något hårt som sitter utanpå, ett skydd
17. full med taggar

Facit

s. 17

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. För att urdjuren påminner om de första djuren som levde på jorden (förledet *ur-* betyder ungefär "från början" - tänk på *ursprung* och *urtid*).
2. Svampdjur skaffar mat genom att fungera som ett filter – vattnet rinner igenom men plankton fastnar.
3. Maneterna är genomskinliga och känns som gelé. Djur som de ska äta bedövar de först.
4. Därför att daggmasken kommer upp ur jorden när det är dagg på marken.
5. Maskar gräver gångar och äter döda växtdelar.
6. Musslor och snäckor har skal eftersom det skyddar dem mot uttorkning när de är på land.
7. Bläckfisken skyddar sig genom att spruta ut en mörk vätska som bedövar fiendens luktsinne.
8. Sjöstjärnan bänder upp musslans skal med sina sugfötter.

s. 18

1. fångstredskap
2. ger stöd
3. allvarliga
4. skelett
5. tålig
6. blodsugande
7. med få undantag
8. hissa
9. leder
10. trådar
11. fyra par

s. 19

1. antenner
2. flitigt
3. ljuskänslig
4. fullständig
5. vingar
6. kläcks
7. förvandling
8. luktorgan
9. larv
10. fullvuxen

s. 20

1. beroende
2. ben
3. ryggrad
4. vattenlevande
5. tillhör
6. skelett
7. utvecklades
8. ömtåliga
9. stöd

s. 21

1. fenor
2. fortplantar sig
3. fjäll
4. vassen
5. yngel
6. paddlar
7. uthålliga
8. slöa
9. strömmen
10. varierar
11. växelvarm
12. grumligt

s. 22

- 8 – fukt som fryser till is
- 6 – kastas med hög fart
- 5 – kladdiga, som klistar
- 12 – ojämn, småknölig
- 9 – motsats till djupa
- 3 – miljö, vädertyp
- 11 – ovanliga
- 1 – finns
- 2 – håller sig borta ifrån
- 7 – fångsten, det man fångat
- 4 – djur som äter andra djur
- 10 – skyddade, förbjudna att döda

Facit

s. 23

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. en linje som inte är rak utan växlar mellan att gå lite åt vänster och lite åt höger
2. blanda ihop med
3. inte farlig
4. mycket känsliga, påverkas lätt
5. delad i två delar
6. inte få i sig tillräckligt med mat
7. sticker, springer iväg (för att komma undan något farligt)
8. skakningar
9. slippa, klara sig undan
10. få en person att halvsova så att man får makt över den

s. 24

1. F
2. S
3. S
4. S
5. F
6. F
7. S
8. S
9. S
10. F
11. S
12. S

s. 25

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. Dägga är ett gammalt ord för att dia, som betyder att ungen får mjölk från mamman. Alla däggdjur gör det.
2. Päls är hår som sitter på kroppen och ger skydd.
3. Valar är de enda däggdjur som inte har päls.
4.
 - a. rovdjur äter andra djur.
 - b. växtätare äter bara växter.
 - c. allätare äter både växter och andra djur.
5. Vargen lever kanske i flock för att den har större chans att överleva om den samarbetar.

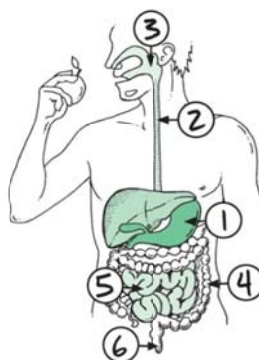
6. Vargar kommunicerar genom att till exempel vifta på svansen, visa strupen, gnälla, yla eller morra.

s. 26

- a. hjässa
- b. tinning
- c. panna
- d. ögonbryn
- e. pupill
- f. ögonvrå
- g. haka
- h. axel
- i. bröstkorg
- j. mellangärde
- k. höft
- l. ljumske
- m. vad
- n. vrist

s. 27

A

B

1. saliv
2. bakterier
3. blodkärl
4. magsaft
5. syra
6. avföring

s. 28

C

1. g
2. e
3. h
4. d
5. a
6. b
7. c
8. f

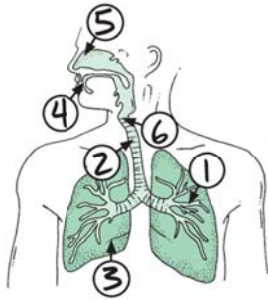
Facit

D

- 1a
- 2a
- 3b
- 4a

s. 29

A

B

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. se till att någon får det som behövs
2. mycket liten del av ett ämne
3. som saliv fast kletigare, tjockare
4. blir större
5. binder ihop, bildar en väg mellan två ställen

s. 30

A

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. Pernilla är sjuk.
2. Hjärtat slår 342 slag i minuten.
3. Någon har stulit gamla matrester och sopor.

B

2, 3, 4, 1

C

Jenny är tyst, ingen får veta vilka känslor och tankar hon har inuti sig.

Dörrarna var stängda, ingen information släpptes ut från rummet.

s. 31

A

2. tolka = översätta, förtydliga
3. uppleva = vara med om, se och höra, känna
4. reagera = visa att man påverkas, svara

5. lagra = spara, samla

6. dirigera = leda, styra

7. omge = finnas runt om någon eller något

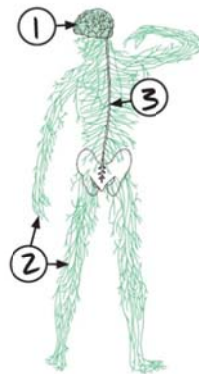
8. samordna = se till att flera fungerar ihop

s. 32

B

1. balansen
2. skärpan
3. automatiskt
4. beröring
5. sinnen
6. intryck
7. smärta
8. impulsen

C

s. 33

D

2. hörsel
3. syn
4. smak
5. lukt

E.

syn: hallucination, suddig, dunkel

hörsel: välljudande, oljud, oväsen, buller

smak: salt, sur, stark, besk

lukt: stinka, väldoft, odör, stank, stark

känsl: hetta, sveda, beröring

s. 34

A

8, 7, 9, 5, 2, 3, 10, 1, 6, 4

Facit

s. 34–35

B

1. upphetsad
2. traditionellt
3. förälskad
4. attraktiv
5. heterosexuell
6. homosexuell
7. bisexuell
8. tolerant

s. 35

C

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. drogs till, tyckte att någon var intressant
2. inställningen att det är okej att vara olika
3. ett slags regler som talar om hur det brukar vara
4. ha sex för första gången
5. ett tillstånd när man är känner starka känslor – till exempel är arg, nervös, kåt eller tycker att något är spännande.

s. 36

A

1. förening
2. består av
3. tar plats
4. vägas

B

1. grundskolan
2. husgrunden
3. grundkursen
4. grundlagar
5. grundlurad
6. grundämnen

s. 37

C

1. area, yta
2. avstånd, distans, längd, sträcka
3. rymd, volym

D

- 4, 3, 8, 6, 7, 5, 9, 1, 2

s. 38

A

Höja temperaturen	Sänka temperaturen
tillföra värme	låta svalna
hetta upp	kyla ned
värma	frysa ner
tina	svalka

B

- 4, 7, 8, 5, 2, 6, 1, 9, 10, 3

s. 39

C

former (uppifrån): gasform, flytande form, fast form

punkter (uppifrån): kokpunkt, smältpunkt

D

Vatten i fast form kallas is.

Vatten i fastform kallas ånga.

s. 40

A

1. Att husen ser likadana ut.
2. Fart, tempo och snabbhet.
3. Grej, sak, pryl, ting, objekt, tingest, grunka, mackapär, pryttel ...
4. Joakim var lika trött precis hela tiden.
5. I en likformig rörelse är hastigheten hela tiden densamma. I en olikformig rörelse ändras hastigheten.

B

Carl: retarderad rörelse. (Hastigheten ändras så det kan inte vara en likformig rörelse.)

Accelererad betyder att farten ökar men här sänks den ju.)

Carmen: likformig rörelse. (Det går fort, men hastigheten är exakt densamma hela tiden.)

Cornelias sköldpadda: accelererad rörelse.

(Visst går det långsamt ... men den ökar farten och därför är det en accelererad rörelse.)

Facit

s. 41

A

1. trögt
2. centrum
3. skottkärra
4. ger upphov till
5. motstånd
6. riktningen
7. form
8. håller ihop

s. 42

B

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. Luften bromsar rörelsen, ger motstånd. Ju större ett föremål är, desto högre blir luftmotståndet. Om du släpper en penna från taket är luftmotståndet litet, men om du släpper ner en fallskärm är motståndet stort.
2. Den riktning som man rör sig i.
3. Den här personen känner det som att han/hon inte kan låta bli att komma nära tjejen. Det är som att en kraft drar honom/henne dit.
4. Den sträcka (längd) som det tar att få till exempel en bil att stanna.
5. Riktad uppåt, pekar uppåt.
6. Man verkar tillsammans. Att verka betyder ungefär att göra något – att samverka är alltså att man gör något tillsammans, att man samarbetar.
7. Det är som en gungbräda – vikten är jämnt fördelad. Det är lika mycket på bägge sidor. Här får båda bestämma lika mycket.

s. 43

C

Den kraft som drar allting mot jorden. Att en regndroppe faller neråt beror på tyngdkraften. Vi påverkas förstås också – om inte tyngdkraften fanns skulle vi bara flyga iväg.

D

jordens dragningskraft
gravitation

E

motverka
vågrätt
labil
förlora
nedåtriktad
slät

s. 44

A

3, 2, 6, 7, 1, 5, 4, 8

B

7, 2, 1, 5, 6, 4, 3

s. 45

C

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. Han/hon kände sig pressad av de andra i gruppen och därför hoppade han/hon mot sin vilja.
2. Han/hon känner sig nedslagen, ledsen, deppig.
3. Många människor fick inte tycka, tro och säga vad de ville.
4. Man såg spår i snön.
5. Det här går inte att ta med i tidningen (man säger att man trycker tidningar och böcker när man fäster bokstäverna på pappret).

D

1. lågtryck
2. högtryck
3. övertryck
4. undertryck

Facit

s. 46

A

Facit till uppgiften saknas. Be din lärare titta på svaret.

s. 46–47

B

1. gnista
2. blix
3. muller
4. ledning
5. hölje
6. trängsel
7. batteri
8. poler
9. motstånd

s. 48

C

1. strömkälla
2. strömbrytare
3. strömförande
4. strömstyrka
5. strömriktning
6. strömvabrott

D

7, 1, 5, 2, 4, 6, 3

s. 49

A

1. permanent
2. attraherar
3. änden
4. har förmågan att

B

3, 5, 1, 4, 7, 6, 2

s. 50

A

1. Det är ingen skillnad – betydelsen är densamma!
2. Att det finns en "fälla" i frågan, till exempel att svaret är mycket enklare än man först tror.

s. 50–51

B

1. b
2. a
3. b
4. b
5. b
6. a
7. a

Facit till hur de felaktiga meningarna kan rättas saknas. Be din lärare titta på svaret.

s. 51

D

skapas: göras, bli till, tillverkas

förstöras: ta sönder, få något att försvinna

omvandlas: förvandla, göra om till något annat, ge en annan form

s. 52

A

1. Vi får energi från till exempel vinden. Man kan säga att vinden är en brunn eller källa som vi hämtar energin ur, ungefär som hämtar vatten ur en brunn.
2. Ätbar betyder ju att något är *möjligt* att äta, alltså att det går att äta. Att något du gjort är försvarbart innebär att det är möjligt att försvara att du gjorde så. Förnyelsebar betyder att det är *möjligt* att förnya.

s. 52–53

B

1. uppvärmningen
2. transporterna
3. propeller
4. vattenfall
5. ved
6. leverera
7. bränsle
8. producera
9. utsläpp
10. avfallet
11. förvaring
12. hushåll

Facit

s. 54

A

1. b
2. c
3. g
4. e
5. f
6. a
7. d

B

1. dalarna
2. låg
3. svagt
4. dämpar
5. närma

s. 55

C

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. Ljud som de flesta tycker är jobbigt eller fult.
2. En skada som gjort att man fått sämre hörsel.
3. Ljud som "kommer tillbaka", som när man ropar i en väldigt stor lokal och man kan höra sin röst efter att man tystnat.
4. Ett ljud som låter som när man viskar utan ord eller som när det blåser i träden.

s. 55–56

A

1. kastar tillbaka
2. suger upp
3. något man har från början
4. när ögat missuppfattar
5. uppstår bakom föremål som man lyser på
6. se in i kroppen med hjälp av strålning
7. göra av med
8. lista ut vad något betyder
9. används för att titta på saker som finns långt borta
10. används för att studera väldigt små saker, till exempel bakterier
11. alla regnbågens färger tillsammans
12. ljuset ändrar riktning
13. far igenom, far förbi
14. till exempel solen, en glödlampa, ett stearinljus, ett lysrör
15. med samma riktning

s. 56

B

1. b
2. a
3. e
4. d
5. f
6. g
7. c

s. 57

A

plast, järn, trä, vatten, papper, glas, luft

B

1. d
2. b
3. h
4. e
5. g
6. a
7. c
8. f

s. 58

A

1. d
2. e
3. a
4. h
5. g
6. b
7. f
8. c

B

förkläde: har man på sig för att skydda kläderna från stänk.

skyddsglasögon: ger skydd för ögonen.

brandfilt: används för att släcka eld, till exempel genom att lägga den över något som brinner.

förbandslåda: innehåller plåster, bandage, sårtvättmedel och annat som kan behövas när någon skadat sig.

ögondusch: en sprutflaska som man använder till att skölja ögonen om man fått in något farligt ämne.

Facit

s. 59

brand- farligt	explosivt	giftigt
b	e	a
frätande	miljö- farligt	hälso- skadligt
d	f	e

s. 60

A

- b
- a
- a
- a
- a

s. 61

B

- smälter
- stelnar
- kokar
- kondenseras

C

- flytande form
- gasform
- fast form

D

Facit till uppgiften saknas. Be din lärare titta på svaret.

s. 62

A

8, 9, 7, 5, 2, 1, 3, 11, 10, 6, 4

s. 62–63

B

- lösa
- lösning
- olösbart
- upplösning
- löst

s. 63

C

- i regel
- lösa upp
- små mängder
- jämnt fördelade
- minsta beståndsdel

s. 64–65

A

- b
- b
- a
- a
- b
- c
- a
- a

sida 65

B

- j
- d
- f
- i
- b
- a
- c
- e
- g
- h

s. 66

A

skiftar
färgnyanser
neutralisera

s. 66–67

B

- utspädd
- bryter ner
- stickande lukt
- håller sig
- tillsätter
- konstgödsel
- laboratorier
- konserveringsmedel

Facit

s. 67

C

Förslag på förklaringar. Fråga din lärare om du är osäker.

1. tillverkning
2. när något fastnat i avloppet, till exempel till handfatet, så att vattnet inte kan rinna ner
3. ämnen som man använder när man tvättar och städar
4. sprids ut på åkrar för att det ska växa bättre
5. maskiner som gör att det blir kallt i till exempel en ishall
6. en "toalett" utan avlopp – urin och avföring hamnar i en tunna
7. kiss

s. 68–69

A

1. a
2. b
3. a
4. a
5. b
6. a
7. a
8. a
9. b
10. b
11. a
12. b
13. a
14. b

s. 70

1. matfett
2. avsiktligt
3. bränsle
4. dunk
5. uppkommit
6. brand
7. kvävs